

Heta – henkilökohtaisten avustajien työnantajien liitto ry

Kannanotto 21.11.2022

Jakelu: Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäsenet ja varajäsenet, eduskuntaryhmät ja eduskunnan Vamyt-ryhmä

Työntekijän rikostaustan tarkistaminen tulee mahdollistaa myös vammaisten henkilökohtaisen avun työntantajamallissa (HE 299/2022 vp)

Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista

Hallituksen esityksessä HE 299/2022 vp esitetään rikosrekisteriotteen tarkistamisen mahdollisuuden laajentamista vammaisten ja vanhusten palveluihin. Laki ei kuitenkaan mahdollistaisi rikosrekisterin tarkistamista vammaisten henkilöiden henkilökohtaisessa avussa silloin, kun palvelu on järjestetty työntantajamallilla.

Lain soveltamisalan mukaan lakia ei sovelleta vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 d §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun henkilökohtaisen avustajan työntajana toimivaan vammaiseen henkilöön (2 § 3 mom.). Myöskään rikosrekisteriotteen esittämistä koskeva 28 § ei näin ollen koske henkilökohtaisen avun työntantajamallia. Heta-liitto ja useat vammaisjärjestöt ovat lausuneet asiasta lausuntokierroksella.

Rikostaustan tarkistaminen mahdollistettava työntantajamallissa

Henkilökohtaisen avun työntantajamallilla järjestettyä henkilökohtaista apua saa noin 14 000 henkilöä, ja työsuhteita alalla on noin 24 000. Jos laki hyväksytään ehdotetussa muodossa, merkittävä osa vammaisista henkilöistä ei voisi tarkistaa työnhakijan rikosrekisteriä. Työntantajamallin työntajilla ei usein ole samanlaista rekrytointikokemusta kuin yrityksissä. Hallituksen esityksen mukaan suuri riski väärinkäyttöihin on asiakkaan kanssa yksin tehtävässä työssä.

Vammaiset henkilöt ovat muita alttiimpia joutumaan hyväksikäytön ja väkivallan uhreiksi. Vammaisten alttiutta joutua rikoksen uhriksi voi lisätä muun muassa riippuvuus muista ihmisistä ja vaikeus puolustaa tai ilmaista itseään. Esimerkiksi avustamisen laiminlyöminen, pakottaminen ja uhkailu voivat estää poispääsyn hyväksikäyttötilanteista. Henkilökohtaisessa avussa on ollut hyvin vakavia avun tarvitsijaan kohdistuneita rikoksia.

Jos laki hyväksyttäisiin ehdotetussa muodossa, rikoksiin syyllistyneet henkilöt saattavat hakeutua muista vammaisalan työtehtävistä työnantajamallin avustajiksi. On ehdottaman tärkeää, että tällainen työmarkkinan vääristyminen estetään.

Ehdotettu laki tulee muuttaa kuulumaan esimerkiksi seuraavasti:

”Tätä lakia ei sovelleta vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 d §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun henkilökohtaisen avustajan työnantajana toimivaan henkilöön lukuun ottamatta tämän lain 28 §:ää.” (2 § 3 mom. muutettuna)

Perusteluissa voidaan kuvata, että lakia ei sovelleta henkilökohtaisen avun työnantajamalliin muutoin, mutta rikosrekisteriotteen tarkistaminen on mahdollista 28 §:n mukaisella tavalla. Tämä muutos ei vaadi lisävalmistelua, vaan se voidaan hyvin toteuttaa eduskuntakäsittelyssä.

21.11.2022

Maija Aatelo

Puheenjohtaja, Heta-liitto

maija.aatelo@heta-liitto.fi

050 512 1665